

**УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА
СЕКТОР ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА**

**61003, м. Харків, вул. Кооперативна, 13
т. 731-31-32**

**НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

(Оглядова довідка за матеріалами періодичних видань)

Вип.15

**Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації
з питань культури і мистецтва Харківської
обласної універсальної наукової бібліотеки**

Харків 2012

НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*(Оглядова довідка
за матеріалами періодичних видань 2011 року)*
Випуск № 15

ПАМ'ЯТНИК П. КОПНЯЄВУ

21 січня 2011 року в приміщенні електротехнічного факультету Харківського національного технічного університету „ХПІ” було відкрито пам'ятник основоположнику вітчизняної наукової електротехнічної школи Павлу Копняєву.

Автор – Народний художник України Сейфаддін Гурбанов.

Павло Петрович Копняєв (1867-1932 рр.) – видатний електротехнік, організатор електротехнічної освіти в Україні, ректор Харківського технологічного інституту (1919-1920 рр.), Заслужений діяч науки і техніки УРСР, заслужений професор (1926 р.), почесний голова електротехнічної секції Всеукраїнської асоціації інженерів.

Копняєв – випускник кадетського корпусу і артилерійського училища, служив в Оренбурзькому козацькому полку, закінчив Петербурзький технологічний інститут і Дармштадтський політехнікум в Німеччині. Був запрошений на посаду штатного викладача електротехніки в Харківський технологічний інститут, де пропрацював більше 30 років. П. П. Копняєв – засновник електротехнічного факультету і перший його декан (з 1921 р.), ініціатор організації першого в Україні Інституту метрології, автор 38 оригінальних робіт і багатьох винаходів.

Література:

Ефанова М. Внук открыл в ХПИ памятник знаменитому деду / М. Ефанова // Веч. Харьков.- 2011.- 25 янв.

БАРЕЛЬЄФ СВЯТОЇ ТЕТЯНИ

25 січня 2011 року у вестибулі станції метро „Університет” у Харкові було відкрито барельєф Святої Тетяни – покровительки студентів.

Авторами барельєфу стали молоді харківські художники-монументалісти Роман Мінін, Роман Блажко та Антон Шестериков. Вони отримали церковне благословення у настоятеля храму Святого Олександра Невського о. Петра.

Образ Святої виконано із бронзи (на композицію було витрачено близько 150 кг бронзи) і розміщено у ніші із жовтою підсвіткою. В руках Свята Тетяна тримає сувій, на якому написано початок молитви „Символ віри”.

За задумом ініціаторів встановлення образу Святої Тетяни, його присутність повинна символізувати її особливу опіку над студентами, що знайшло відображення в тексті таблички, яка супроводжує барельєф: «Да принесет она удачу, вдохнувшая любовь к божественным истинам, небесная покровительница студентов Святая Татьяна».

Довідка :

Свята Тетяна жила в Римі у III столітті, була дочкою багатого римлянина і була вихована ним у християнській вірі. Під час гонінь на християн при імператорі Олександрі (царював з 222 по 235 роки) разом з батьком Тетяна була піддана тортурам і прийняла мученицьку смерть 12 (25) січня 226 року. Після того, як у цей день в 1755 році імператриця Єлизавета Петрівна підписала указ про відкриття Московського університету, Тетянин день став святкуватися спочатку як день народження університету, а пізніше і як свято всіх студентів.

Література:

Вовчик П. „Да принесет она удачу...” / П. Вовчик // Время.- 2011.- 26 янв.

Геннадий Кернес открыл барельеф Святой Татьяны на станции метро «Университет» [Електрон. ресурс] // Официальный сайт Харьковского городского совета, городского головы, исполнительного комитета.- Режим доступа: http://www.city.kharkov.ua/ru/news/yandex_news-6338.html, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Да принесет она удачу! // Харьк. известия.- 2011.- 27 янв.

Ефанова М. Рукопожатие Святой Татьяны поможет сдать сессию / М. Ефанова // Веч. Харьков.- 2011.- 27 янв.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ЙОСИФА СЛІПОГО

22 лютого 2011 року у Харкові відкрито меморіальну дошку вдатному українському церковному і громадському діячу, Патріарху Української греко-католицької церкви Кардиналу Йосифу Сліпому.

Меморіальну дошку встановили по вулиці Малиновського, 5 – саме тут у минулому сторіччі була пересильна в'язниця, в якій у 1961 році провів декілька тижнів

Йосиф Сліпий. Разом з іншими єпископами греко-католицької церкви у 1945 році його було засуджено на 8 років таборів. Загалом патріарх провів в ув'язненні 18 років.

Автор меморіальної дошки – харківський скульптор Олександр Рідний.

Довідка:

Кардинал Йосиф Сліпий народився 1892 року, у селі Заздрість Тереховельського повіту на Галичині - первоієрарх Української греко-католицької церкви, верховний архієпископ львівський і митрополит галицький, визначний церковний і науковий діяч.

Рукоположений на священство 30 вересня 1917, з 1922 року професор догматики Греко-католицької духовної семінарії у Львові, з 1926 року - її ректор, розбудував у 1929 році з доручення митрополита Андрея Шептицького семінарію на Греко-католицьку богословську академію.

Відбув низку наукових подорожей по Західній Європі і до Святої Землі, брав активну участь в унійних конгресах у Велеграді, Празі й Пинському, організував унійний з'їзд у Львові 1936 року.

Під час першої радянської окупації Західної України митрополит Андрей Шептицький, за згодою папи Пія XII, висвятив таємно митрата Сліпого на єпископа із правом наступництва 22 грудня 1939 року з титулом архієпископа Серрейського. По смерті митрополита Шептицького 1 листопада 1944 року він перебрав керівництво галицької митрополії. Разом з іншими українськими католицькими владиками 11 квітня 1945 року був ув'язнений радянською владою і засуджений на 8 років каторжних робіт. Відкидаючи постійні радянські пропозиції переходу на православ'я, Сліпий був далі засуджений у 1953, 1957 і 1962 роках. Відбув разом 18 років заслання у таборах Сибіру та Мордовії.

Унаслідок численних заходів впливових осіб та на клопотання папи Іоанна ХХІІІ митрополита Сліпого звільнено з ув'язнення: він 9 лютого 1963 року прибув до Риму й оселився у Ватикані. 25 січня 1965 року папа Павло VI іменував його кардиналом.

У Римі Сліпий побудував собор св. Софії (посвячений у 1969 році), придбав і відновив парафіяльний храм Жировицької Матері Божої для українців-католиків, при якому заснував музей і госпіціум (посвячений 1971 у році). Зорганізував Український католицький університет св. Климента (з 1963 року) і науково-видавничу працю при ньому.

За наукові досягнення кардинал Сліпий був почесним членом НТШ з 1964 року, членом Тіберійської Академії в Римі - з 1965 року, почесним доктором УВУ - з 1969 року та трьох американських і одного канадського університетів.

Помер 1984 року. 1992 року прах кардинала перезахоронено в крипті собору св. Юра у Львові.

Література:

Генкин А. Памяти кардинала / А. Генкин // Время.- 2011.- 23 февр.

Косенкова В. Без истории нет будущего / В. Косенкова // Харьк. известия.- 2011.- 24 февр.

Слепая история // Пятница.- 2011.- 24 февр.

Смоленко Я. Схід і захід: об'єднання неминуче / Я. Смоленко // Слобід. край.- 2011.- 24 лют.

У нас одна страна // Харьк. известия.- 2011.- 5 февр.

У Харкові відкрили меморіальну дошку Йосифу Сліпому... [Електрон. ресурс] // NEWSru.ua.- Режим доступу: http://palm.newsru.ua/ukraine/22feb2011/slipyj_komunisty.html, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

ПАМ'ЯТНИК АВІАТЕХНІКУ

26 лютого 2011 року на території Харківського університету Повітряних Сил ім. І. Кожедуба було відкрито „Пам'ятник авіатехніку”.

Встановлено його на учбовому аеродромі вишу.

Гроші на виготовлення пам'ятника – близько 40 тисяч гривень – зібрали випускники минулих років цього вищого військового навчального закладу.

Прообразом став техник Макарич із кінофільму „У бій ідуть одні „старики”. На думку авторів ідеї скульптури, саме персонаж актора Олексія Смирнова – найяскравіший представник їхньої професії.

На створення пам'ятника пішло три місяці. Його виготовив відомий у Харкові скульптор Олег Шевчук. Найважчим, за словами скульптора, було якнайточніше передати емоції авіатехніка. За задумом художника, Макарич дивиться вдалечінь і чекає, що його льотчик повернеться із бою живим. На постаменті пам'ятника висічена його знаменита фраза: “Найважче в нашій професії – чекати”.

Довідка:

Заслужений артист РРФСР Олексій Макарович Смирнов зіграв у фільмі Леоніда Бикова самого себе. Він, як і його герой, також Макарич. У роки Великої Вітчизняної війни Олексій Смирнов перебував у діючій армії, воював, щоправда не в авіації, а у військовій розвідці, неодноразово ходив у тил ворога. Він – кавалер двох орденів Слави, ордену Червоної Зірки, медалей „За відвагу” та „За бойові заслуги”.

Література:

У Харкові відкрито „Пам'ятник авіатехніку” [Електрон. ресурс] // Урядовий портал.- Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/printable_article?art_id=244130367, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Яковлев С. Памятник авиатехнику / С. Яковлев // Красная звезда (Чугуевский р-н).- 2011.- 12 марта.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ СЕРГІЯ КОРОЛЬОВА

8 квітня 2011 року на території Державного науково-виробничого підприємства „Об'єднання „Комунар” було відкрито меморіальну дошку, присвячену конструктору ракетно-космічної галузі Сергію Корольову.

Корольов Сергій Павлович (12.01. 1907 – 30.12.1966) Видатний український вчений у галузі ракетобудування та космонавтики. Академік АН СРСР (з 1958). Конструктор перших штучних супутників Землі і космічних кораблів. Сім років (1939-1945) відбув у ГУЛАГІ, де разом з іншими вченими був примушений займатися розробкою балістичних та геофізичних ракет. Після звільнення очолив радянську ракетну програму. Під його керівництвом запущено першу міжконтинентальну балістичну ракету, перший штучний супутник Землі, перший політ людини в космос та вихід людини в космос.

Інформаційна довідка:

*12 квітня 2011 року у Харкові відкрили Пам'ятний знак на місці спорудження пам'ятника на честь космонавтів і працівників ракетно-космічної галузі Харкова (вул. 23 Серпня, перехрестя з вул. Космонавтів).

Література:

Докучеева А. Великий конструктор увековечен в Харькове / А. Докучеева // Веч. Харьков.- 2011.- 9 апр.

Корольов Сергій Павлович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B9_%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

*У Харкові встановили меморіальну дошку, присвячену Сергію Корольову // Слобід. край.- 2011.- 12 квіт.

*Харьков космический // Харьк. известия.- 2011.- 14 апр.

СКУЛЬПТУРНА КОМПОЗИЦІЯ „ПЛАНЕТА ХАРКІВ”

12 квітня 2011 року у внутрішньому дворіку галереї „АВЕК” у Харкові (вул. Сумська, 79) відкрили скульптурну композицію „Планета Харків”.

Такий подарунок до Дня космонавтики зробив харків'янам і гостям міста Міжнародний благодійний фонд Олександра Фельдмана.

„Планета Харків” витримана у стилі, характерному для виконання глобусів 17 – 19 віків. Конструкція, що обертається, складається зі стійки (50 см), кулі (2 м в діаметрі, само полотно 6х3 метри в

розгорнутому вигляді) і дуги. Нахил осі „Планети Харків”, як у Землі – 23 градуси.

Особливість скульптурної композиції у тому, що це своєрідний путівник по Харкову – на ньому нанесено не лише основні візитівки міста, такі як „Дзеркальний струмінь”, Держпром і Благовіщенський собор, а й звичайні будинки спальних районів.

Література:

Харьков на глобусе // Время.- 2011.- 15 апр.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА НА ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПОРФИРІЯ МАРТИНОВИЧА

15 квітня 2011 року у Харкові на фасаді будівлі Харківського інженерно-педагогічного технікуму, що на Московському проспекті, 24, відкрито мармурову меморіальну дошку на честь видатного українського художника, фольклориста й етнографа Порфирія Денисовича Мартиновича

У цій будівлі в ХІХ столітті розміщувалась Перша харківська чоловіча гімназія, в якій у 1867 – 1869 роках навчався Порфирій Мартинович.

Меморіальна дошка була відкрита за ініціативи Фонду національно-культурних ініціатив ім. Г. Хоткевича та підтримки української громадськості.

*Порфирій Мартинович увійшов до історії української культури як збирач матеріалів про сліпих кобзарів. Маючи феноменальну пам'ять, він записав сотні пісень і балад із репертуару кобзарів і пропагував їх творчість як надбання народного мистецтва. П.Мартинович також відомий своїми живописними роботами, велику частину яких становлять портрети кобзарів. Він здобув художню освіту в Петербурзькій академії мистецтв, де його наставником став відомий російський живописець Іван Крамської.

Творча спадщина П.Мартиновича нині зберігається в Інституті фольклору й етнографії у Києві. На його могилі в Краснограді Харківської області завжди живі квіти. Відомо, що збирач фольклору помер у голодному 33-му році.

Література:

Кайдалова М. Харківщина вшановує Порфирія Мартиновича / М. Кайдалова // Український простір.- 2011.- 15-31 трав.

Мартинович Порфирій Денисович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87_%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%84%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Харьковщина чтит память Порфирия Мартыновича // Время.- 2011.- 16 апр.

*У Харкові вшановують пам'ять видатного фольклориста й етнографа Порфирія Мартиновича [Електрон. ресурс] // Укрінформ.- Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/u_harkov_vshanovuyut_pamyat_vidatnogo_folklorista_y_etnografa_porfiry_martinovicha_1005900, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА НА ЧЕШЬ НОБЕЛІВСЬКОГО ЛАУРЕАТА СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

29 квітня 2011 року на історичній будівлі Харківського комерційного інституту, вул. Артема, 44 (колишня вул. Єпархіальна, 52) було відкрито меморіальну дошку на честь лауреата Нобелівської премії Семена Кузнеця (Саймона Сміта). Її встановлено з нагоди 110-річчя від дня народження нобелівського лауреата.

Автор меморіальної дошки – харківський скульптор Олександр Рідний.

Довідка:

Семен Кузнець (Саймон Сміт), американський економіст, статистик, демограф та історик економіки російського походження.

З 1915 по 1922 роки жив у Харкові.

З 1915 по 1917 р. Семен Кузнець навчався у 2-му реальному училищі, а з 1918 по 1919 рік – у Харківському комерційному інституті.

У 1921-1922 роках працював у статистичному відділі Південного бюро ВЦРПС під керівництвом І. Дубинської, тоді він і опублікував свою першу наукову роботу. У березні 1922 року Семен Кузнець емігрував до США.

Розробки Кузнеця стали основою для створення офіційної статистики динаміки валового національного продукту і його компонентів. У 1971 році за роботи з дослідження проблем економічного зростання Кузнець був удостоєний Нобелівської премії.

Помер Семен Кузнець 10 липня 1985 року в США.

Література:

Кузнец, Саймон [Електрон. ресурс] // Википедія.- Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/%CA%F3%E7%ED%E5%F6_%D1%E0%E9%EC%EE%ED, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Мемориальная доска Нобелевскому лауреату Семену Кузнецу появится в Харькове [Електрон. ресурс] // Официальный сайт Харьковского городского совета, городского головы, исполнительного комитета.- Режим

доступу: <http://www.city.kharkov.ua/ru/news/memorialna-doshka-nobelevskomu-laureatu-semenu-kuznetsyu-z-yavitsya-v-harkovi-6436.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Меморіальна дошка нобелівському лауреату Семену Кузнецу (Саймону Сміту) [Електрон. ресурс] // Шукач.- Режим доступу: <http://www.shukach.com/en/node/21626>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК ВОЇНАМ ДОБРОВОЛЬЧОЇ АРМІЇ

19 червня 2011 року у селищі Кочеток Чугуївського району на території храму Свято-Володимирської ікони Божої Матері встановили пам'ятний знак – Хрест воїнам-корніловцям ударної дивізії, що загинули у грудні 1919 року.

Його встановлено за ініціативи громадських організацій.

Наша історія повна білих плям, одне з них – це події громадянської війни. За словами активістів, відступаючи під натиском Червоної гвардії латиських стрільців, під Чугуєвом загинуло близько 2500 воїнів Добровольчої армії, багато з них – харків'яни. Врятувалось лише 86 чоловік

Література:

Под Харьковом установили памятный знак погибшим воинам Добровольческой армии [Електрон. ресурс] // Медиа группа „Объектив”.- Режим доступу: <http://www.objectiv.tv/200611/57275.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК АСТРОНОМАМ, ЩО ЗАГИНУЛИ У РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

22 червня 2011 року на території Астрономічної обсерваторії Харківського національного університету імені Каразіна відкрили пам'ятний знак університетським астрономам, які загинули під час німецької окупації в 1941 – 1943 роках.

Пам'ятник представляє собою кам'яну призму, на яку встановлено муляж телескопа. В центральній її частині вмонтовано пам'ятну дошку, біля підніжжя – „осколок, що прилетів з космосу”. Це не просто метеорит у звичному його розумінні, а уламок ракетносія, який 10 років тому упав на територію Харківської області. На пам'ятну дошку нанесено сім прізвищ. Їх взяли із щоденника співробітника астрономічної обсерваторії Володимира Михайлова, який вів записи у роки окупації.

Дат народження і смерті немає, тільки учена ступінь або посада і причина смерті: професор Олексій Раздольський (помер від голоду), професор Сергій Семилетов (загинув від вибуху авіабомби), доцент Юрій Фадєєв (помер від голоду), доцент Мстислав Саврон (розстріляно), с.н.с. Григорій Страшний (загинув у гетто), обчислювач Людмила Костира (померла від голоду), аспірант Василь Баланський (пропав без вісті після бомбардування).

Пам'ятний знак створено співробітниками Астрономічної обсерваторії.

Література:

Вовчик П. Звезды отдавали им свою нежность / П. Вовчик // Время.- 2011.- 23 июня.

В память о погибших ученых // Харьк. известия.- 2011.- 23 июня.

В Харькове открыли памятник погибшим астрономам [Електрон. ресурс] // Подробности.- Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/society/2011/06/22/776780.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

В Харькове открылся памятник погибшим астрономам [Електрон. ресурс] // MediaPort.- Режим доступу: http://www.mediaport.ua/news/city/77432/v_harkove_otkryilsya_pamyatnik_pogibshim_astronomam, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ СЕРГІЯ АНДОНЬЄВА

21 липня 2011 року у Харкові, на будівлі Українського державного науково-технічного центру "Енергосталь", що на проспекті Леніна, 9, відкрили меморіальну дошку в пам'ять про вченого, інженера-винахідника, професора, лауреата Державної премії СРСР першого ступеня Сергія Михайловича Андоньєва. Тут вчений пропрацював з 1963 по 1975 рік.

Автор пам'ятного знаку – харківський скульптор Сейфадін Гурбанов.

Сергій Михайлович Андоньєв народився 22 вересня 1910 р. У 1935 р. після закінчення Харківського інженерно-будівельного інституту розпочав трудову діяльність інженером в інституті "Діпрококс" (Харків). У 1940 р. перейшов до інституту "Діпросталь" на роботу на посаді інженера-бригадира, пізніше – начальника сектора водопостачання.

З 1945 р. працював над проблемами охолодження металургійних агрегатів і в 1946 р. отримав авторське свідоцтво на винахід способу охолодження металургійних печей, який у подальшому став визначальним при розробці та впровадженні випарного охолодження елементів усіх металургійних агрегатів.

У 1947 р. захистив кандидатську дисертацію на тему "Водяне охолодження мартенівських печей", продовжуючи роботу над впровадженням і удосконаленням системи випарного охолодження, очоливши в інституті "Діпросталь" науково-дослідну групу, а в 1949 р. – сектор випарного охолодження.

У 1951 р. колективу під керівництвом С.Андоньєва за розробку та освоєння нової системи охолодження мартенівських печей присуджена Сталінська премія першого ступеня. Надалі колектив займався питаннями розробки і широкого впровадження систем охолодження металургійних агрегатів на всіх підприємствах чорної металургії в СРСР, а з 1960-х років – в країнах Азії, Америки, Європи та в Австралії.

У 1958 р. в Інституті чорної металургії АН СРСР С. Андоньєв захистив докторську дисертацію на тему "Випарне охолодження доменних печей". У цьому ж році призначений на посаду заступника директора інституту "Діпросталь" з наукової частини.

У 1961 р. йому присвоєно наукове звання професора.

У 1962 р. С.Андоньєв одним з перших в Україні був удостоєний почесного звання "Заслужений винахідник України".

У 1967 р. на базі наукової частини інституту "Діпросталь" створив Всесоюзний науково-дослідницький інститут з очищення технологічних газів, стічних вод та використання вторинних енергетичних ресурсів підприємств чорної металургії, директором якого працював до 1975 р.

У 1975 р. перейшов на постійну роботу на посаді професора в Харківський інститут інженерів комунального будівництва, де з 1937 р. працював за сумісництвом старшим викладачем, доцентом, професором.

Автор більше 100 авторських свідоцтв та патентів.

Помер у 1984 році.

Література:

Он охладил мартеновские печи. Мемориальная доска изобретателю Андоньеву [Електрон. ресурс] // Mediaport.- Режим доступу: http://www.mediaport.ua/news/city/77837/on_ohladil_martenovskie_pechi_memorialnaya_doska_izobretatelyu_andonevu, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

В Харькове відкрили меморіальну дошку інженеру-ізообретателю С. Андоньєву [Електрон. ресурс] Status quo //- Режим доступу: http://www.sq.com.ua/rus/news/obschestvo/21.07.2011/v_harkove_otkryli_memorialnuyu_dosku_inzheneru_izobritatelyu_sandonevu/, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА ІВАНУ ФРАНКУ

23 серпня 2011 року на будівлі міського історичного архіву, що розташований на вул. Університетській, 13 (колишня будівля Харківського університету) було відкрито меморіальну дошку Івану Франку. Саме тут у 1906, завдяки клопотанням харківської культурної громадськості, йому було присвоєно почесне звання доктора російської словесності Харківського університету.

Автори меморіальної дошки — скульптор Олександр Рідний, архітектор Михайло Рабинович.

Пам'ятний знак виконано у вигляді бронзового горельєфа. Письменник одягнутий у вишиванку, у руці — книга, над правим плечем — птах, як символ свободи, за яку боровся Франко.

Іва́н Якович Франко́ (27 серпня 1856, с. Нагуєвичі, Дрогобицький повіт — 28 травня 1916, Львів) — український письменник, поет, публіцист, перекладач, вчений, громадський і політичний діяч. Доктор філософії (1893 р.), дійсний член НТШ (1899 р.), почесний доктор Харківського університету (1906 р.).

Література:

Вікторова А. У Харкові увічнять Івана Франка / А. Вікторова // Слобід. край.- 2011.- 6 серп.

Зозуля І. Франко обошелся городу в сто тысяч гривен / Зозуля О. // Веч. Харьков.- 2011.- 27 авг.

Найда Г. Что написано пером, не вырубит и Каменяру? / Г. Найда // Время.- 2011.- 27 авг.

Тесло І. У Харкові вшанували Івана Франка / І. Тесло // Слобід. край.- 2011.- 27 серп.

Харьков — Ивану Франку // Харьк. Известия.- 2011.- 25 авг.

Франко Іван Якович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:http://uk.wikipedia.org/wiki/%D4%F0%E0%ED%EA%EE_%B2%E2%E0%ED_%DF%EA%EE%E2%E8%F7, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА КИСЕЛЯ

12 вересня 2011 року у сквері Афганців на Стіні Героїв встановили меморіальну дошку воїну-інтернаціоналісту, кавалеру трьох медалей «За Відвагу» Володимиру Олександровичу Киселю.

Довідка:

Володимир Олександрович Кисіль народився 12 вересня 1965 року в місті Харкові. У 1984-1986 роках служив в Афганістані. Навчався в Харківському автомобільно-дорожньому інституті. Працював у Державному інституті інженерно-технічних випробувань, на Харківській митниці, займався підприємництвом. Брав активну участь у громадському житті міста, ветеранському русі воїнів-афганців.

Література:

В Харькове открыли мемориальную доску Владимиру Киселю [Електрон. ресурс] // Официальный сайт Харьковского городского совета, городского головы, исполнительного комитета.- Режим доступа: <http://www.city.kharkov.ua/ru/news/u-harkovi-vidkrili-memorialnu-doshku-volodimirovi-kiselyu-9607.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Дань памяти воину // Харьк. известия.- 2011.- 15 сент.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ВАЛЕНТИНА БІБЛІКА

30 вересня 2011 року на ХТЗ (пр. Московський, 275) була встановлена пам'ятна дошка колишньому директору Харківського тракторного заводу, почесному громадянину Харкова Валентину Васильовичу Бібліку.

Довідка:

Біблік Валентин Васильович – директор Харківського тракторного заводу ім. Серго Орджонікідзе з 1969 по 1996 роки.

У 1947 році прийшов працювати на Харківський тракторний завод. За його безпосередньої участі запустили в серію трактора Т-150 – тоді вперше у вітчизняному тракторобудуванні на одному заводі було організовано масове виробництво гусеничних і колісних тракторів високого ступеня уніфікації.

Нагороджений двома орденами Леніна, орденом Жовтневої Революції, двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «За заслуги» 3-го ступеня, медалями.

Лауреат Державної премії СРСР. Кандидат технічних наук. Заслужений машинобудівник України.

Почесний громадянин Харкова (1999).

Література:

На ХТЗ появилась меморіальна дошка Валентину Библику [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківського городского совета, городского головы, исполнительного комитета.- Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/ru/news/na-htz-z-yavilasya-memorialna-doshka-valentinovi-bibliku-9917.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Спасская Н. С ним ушла целая эпоха / Н. Спасская // Время.- 2011.- 4 окт.

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ЮРІЯ ВОРОНОГО

6 жовтня 2011 року в Харкові, на будівлі Інституту дерматології та венерології НАМН України відкрили меморіальну дошку радянському хірургу Юрію Юрійовичу Вороному, який перший у світі провів операцію по трансплантації нирки людині.

Автор меморіальної дошки – відомий харківський скульптор Сейфаддін Гурбанов.

Довідка:

Юрій Вороний народився 1895 року в с. Журавка під Прилуками (нині Чернігівська обл.) В сім'ї професора Варшавського університету, члена-кореспондента РАН Георгія (Юрія) Вороного.

У 1921 році закінчив медичний факультет Київського університету ім. Святого Володимира.

У 1926 році був призначений асистентом науково-дослідної кафедри факультетської хірургії Харківського медичного інституту. Саме на цій кафедрі Юрій Вороний виконав ряд наукових робіт з трансплантації органів.

У вересні 1931 переведений на роботу в Херсонський опорний пункт Інституту гематології та переливання крові. Напружена лікувальна, викладацька і наукова робота в Херсоні переривалася тривалими поїздками в головне відділення інституту. Саме тут 3 квітня 1933 Юрій Вороний зробив першу в світі операцію з пересадки нирки від людини людині.

Література:

В Харькове открыли мемориальную дошку Юрию Вороному [Електрон. ресурс] // Офіційний сайт Харківського городского совета, городского головы, исполнительного комитета.- Режим доступу:

<http://www.city.kharkov.ua/ru/news/u-harkovi-vidkrili-memorialnu-doshku-yuriyu-voronomu-10003.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

В Харькове открыли мемориальную доску автору трансплантации почки [Електрон. ресурс] // Вечерний Харьков.- Режим доступа: <http://vecherniy.kharkov.ua/news/56592/>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Куличенко И. Надежда на спасение / И. Куличенко // Харьк. известия.- 2011.- 11 окт.

Пилипенко М. Харьковские медики делают ставку на родственную трансплантацию / М. Пилипенко.- Веч. Харьков.- 2011.- 8 окт.

МЕМОРИАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА ШАПОВАЛА

20 жовтня 2011 року на будівлі Харківського обласного центру урології та нефрології ім. В. І. Шаповала Харківської міської клінічної багатопрофільної лікарні № 17 (пр. Московському, 195) було відкрито меморіальну дошку видатному лікарю, засновнику цього центру Володимирі Івановичу Шаповалу.

Автором меморіальної дошки став заслужений художник України, завідувач кафедри скульптури Харківської державної академії дизайну і мистецтв Сейфаддін Гурбанов.

Довідка:

Володимир Шаповал народився 20 жовтня 1924 року.

За сприяння В. Шаповала у 1967 році в Харкові відкрився перший і найбільший в Україні та СРСР урологічний центр, в якому під його керівництвом відкрили два нових корпуси і вузькоспеціалізовані відділення онкології, андрології, нефрології, програмного гемодіалізу, подальший розвиток отримали відділення туберкульозу та дитячої урології. Досі ця лікарня вважається однією з кращих на території країн СНД.

Література:

В Харькове открыли мемориальную доску Владимиру Шаповалу [Електрон. ресурс] // Официальный сайт Харьковского городского совета, городского головы, исполнительного комитета.- Режим доступа: <http://www.city.kharkov.ua/ru/news/u-harkovi-vidkrili-memorialnu-doshku-volodimirovi-shapovalu-10248.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

В память великом докторе // Харьк. известия.- 2011.- 25 окт.

МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ, ПРИСВЯЧЕНІ ПАМ'ЯТІ О.М. ЩУКАРЬОВА ТА В.М. КОШКІНА

21 листопада 2011 року на будівлі Хімічного корпусу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» було відкрито меморіальні дошки двом видатним вченим.

Одна з них присвячена засновникові кафедри фізичної хімії університету, видатному вченому, винахіднику і філософу, професору **Олександрі Миколайовичу Щукарьову**. Друга – лауреату Державної премії України, заслуженому діячеві науки і техніки, який довгий час очолював цю ж кафедру, професору **Володимирі Мойсейовичу Кошкіну**.

Автор меморіальних дощок – скульптор, заслужений художник України Сейфаддін Гурбанов.

О.М.Щукарьов, вітчизняний вчений, фізико-хімік, винахідник, конструктор, педагог, народився 2 (14) листопада 1864 р. в Москві. У 1889 р., закінчивши курс Московського університету по природному відділенню фізико-математичного факультету, працював лаборантом у відомій термохімічній лабораторії професора В.Ф.Лугініна. У 1906 р. О.М.Щукарьов захистив магістерську дисертацію, продовжуючи працювати в лабораторії, а в 1911 р. став професором Харківського технологічного інституту, в якому заснував кафедру фізичної хімії і викладав аж до реорганізації інституту в 1930 р. У 1931 р. пішов на пенсію, але залишився консультантом ряду науково-дослідних установ. Список праць ученого містить більше 50 назв, більша частина яких пов'язана з його основною спеціальністю – фізичною хімією.

Проте наукові інтереси О.М.Щукарьова були набагато ширше: його цікавили такі питання, як логіка та методологія науки. Займався він і проблемою механізації мислення. У 1905-1907 рр. в Москві, а пізніше в Харкові О.М.Щукарьов виступав з публічними лекціями, на основі яких була написана книга "Проблеми теорії познання в их приложениях к вопросам естествознания и в разработке его методами", видана в 1913 р. в Одесі.

Після переїзду в Харків О.М.Щукарьов побудував електричну логічну машину з демонстрацією логічних висновків безпосередньо на екран. Щукарьов не раз виступав з лекціями і демонстрував своє дітище в містах України, а також у Москві та Ленінграді. У 1925 р. в ленінградському науково-популярному журналі "Вісник знання" з'явилася його невелика, але програмно важлива стаття "Механізація мислення". Написана простою і зрозумілою мовою, вона містила погляд О.М. Щукарьова на проблему механізації сторін мислення. На жаль, його роботи в цій області не знайшли розуміння і були незаслужено забуті, визнання його заслуг відбулося набагато пізніше.

Помер О.М.Щукарьов 25 квітня 1936 року в Харкові.

В.М. Кошкін, радянський і український фізик, область наукових інтересів – фізика твердого тіла і напівпровідників, доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри фізичної хімії НТУ «ХПІ». Лауреат Державної премії України (2001), заслужений діяч науки і техніки України (2009).

Народився 20 листопада 1936 р. в Харкові. У 1959 р. закінчив Харківський Державний університет. З 1960 по 1966 роки працював науковим співробітником у Науково-дослідному інституті основної хімії (НІОХІМ, Харків). У 1966 році перейшов у Всесоюзний науково-дослідний інститут монокристалів, де з часом очолив сектор радіаційно-стійких кристалів. У 1964 р. захистив кандидатську дисертацію, в 1972 – докторську. У 1981 р. став професором. З 1973 р. займався викладацькою діяльністю. З 1973 по 1974 – лектор в Харківському державному університеті. У 1975-1977 і 1979-1981 роках – лектор в Харківському політехнічному інституті. У січні 1982 очолив кафедру фізичної хімії (нині – фізичної та колоїдної хімії) НТУ «ХПІ». Під керівництвом В. Кошкіна захистили кандидатські дисертації 14 наукових працівників.

Помер 17 січня 2011 року в Харкові.

Література:

Гордиенко В. Известные ученые стали образцом для молодежи / В. Годиенко // Веч. Харьков.- 2011.- 24 нояб.

Зеленина Е. Автор «мыслительной машины» вернулся в ХПИ / Е. Зеленина // Время.- 2011.- 25 нояб.

Илья Кошкин: отец очень хотел возродить память великого ученого Александра Щукарева [Електрон. ресурс] // МОСТ-Харьков. Новости... - Режим доступу: <http://www.most-kharkov.info/press-centre/press-release/47736.html>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Пам'ятні дошки на честь видатних земляків було встановлено в районах Харківської області

У 2011 році на території Гонтовоярської сільської ради Валківського району було відкрито меморіальну дошку **Ковері Миколі Гнатовичу**, Герою Соціалістичної праці, голові колгоспу «Шлях Леніна» з 1953 до 1991 року.

Література:

Видатні люди Валківщини [Електрон. ресурс] // Валківська районна рада. Офіційний сайт.- Режим доступу: <http://www.valki.kharkov.ua/nobles.htm>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

У пам'ять про героя-земляка // Сільські новини (Валківський р-н).- 2011.- 17 трав.

Цього ж року в с. Високопілья на Валківщині, на будівлі сільського Будинку культури було встановлено меморіальну дошку знаменитій землячці, заслуженій артистці РСФСР, солістці хору ім. П'ятницького ***Людмили Михайлівні Шляховій (Волох)***.

Література:

Шумейко С. Село пам'ятає свого соловейка / С. Шумейко // Сільські новини (Валківський р-н).- 2011.- 21 черв.

24 листопада 2011 року у Близнюках по вул. Миру, 39 було встановлено меморіальну дошку відомому борцю за незалежність України, митцю, педагогу та журналісту ***Андрію Аполлоновичу Осині***. У цьому будинку він провів останні роки свого життя.

Література:

Сосник О. Вшановано пам'ять героя / О. Сосник // Нове життя (Близнюківський р-н).- 2011.- 3 груд.

Матеріал підготувала Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації з питань культури та мистецтва